

ȘTEFAN AUG. DOINAȘ – THE MAN IN THE SHADOW OF POSTERITY**ȘTEFAN AUG. DOINAȘ – L’HOMME DANS L’OMBRE DE LA POSTÉRITÉ****ȘTEFAN AUG. DOINAȘ – OMUL DIN UMBRA POSTERITĂȚII****Florica FAUR**Universitatea de Vest „Vasile Goldiș” din Arad
lia37_faur@yahoo.fr**Abstract**

Acquiring posterity has no particular recipe, but in the case of some writers, as is that of Ștefan Aug. Doinaș, it was consciously built, since elementary school. Along with his renown work he has built a less known one, in the form of children's literature. A successful experiment, by translating foreign texts or use of aesopian language, it makes Doinaș an author still insufficiently explored.

Résumé

L'acquisition de la postérité n'a pas une recette particulière, mais si certains auteurs, comme celle de Ștefan Aug. Doinaș, elle a été consciemment construit, depuis l'école primaire. Parallèlement à son travail connu il a construit une forme moins connue de la littérature pour enfants. Une expérience réussie par la traduction de textes étrangère ou de l'utilisation de langue aesopic, déterminent le nomme de Doinaș comme un auteur encore insuffisamment exploré.

Rezumat

Dobândirea posterității nu are vreo rețetă anume, dar în cazul unor scriitori, așa cum este și cel al lui Ștefan Aug. Doinaș, ea s-a construit conștient, începând cu clasele primare. Alături de opera sa cunoscută și-a clădit și una mai puțin cunoscută, sub forma literaturii pentru copii. Un experiment reușit, prin traducerea unor texte străine sau utilizarea limbajului esopic, fac din Doinaș un autor încă insuficient explorat.

Key words: *posterity, children's literature, experiment, aesopian language*

Mots-clés: *la postérité, la littérature pour enfants, l'expérience, la langue aesopic*

Cuvinte-cheie: *posteritate, literatură pentru copii, experiment, limbaj esopic*

Introducere. Scurt traseu biografic

Ștefan Aug. Doinaș a avut un traseu literar și cultural dat de circumstanțele vremii. A trecut prin trei regimuri politice și le-a supraviețuit. S-a născut în 26 aprilie 1922 în comuna Cherechi, astăzi Caporal Alexa, într-o familie de ardeleni înstăriți, fapt care-i aduce stigmatul de a fi considerat fiu de chiaburi. Parcursul său educațional a început cu școala din satul natal, a urmat Liceul „Moise Nicoară”, apoi Facultatea de Medicină din Cluj, unde rămâne din 1941 până în 1944. În același ultim an se transferă la Facultatea de Litere și Filozofie la Sibiu. Aici, în cadrul ciclului de conferințe de estetică, inițiate de Liviu Rusu în cadrul Seminarului de Estetică, ia naștere Cercul Literar, avându-i ca membrii pe Radu Stanca, Ștefan Aug. Doinaș, Ion Negoïtescu, Cornel Regman, Ioanichie Olteanu, Eugen Todoran, I. D. Sîrbu, Victor Iancu, Deliu Petroiu, I. Oană și alții.

Semnează cu pseudonim, Ștefan Popa devine Ștefan Augustin (după prenumele tatălui) Doinaș (auzise că acest cuvânt nu poate fi tradus în alte limbi). Atmosfera Cercului, evocată de Doinaș, seamănă cu momentul „Junimea”, de la Iași, sub coordonarea lui Titu Maiorescu sau cu „Sburătorul” lui Eugen Lovinescu. Membrii Cercului Literar împărtășesc aceleași convingeri: „pasiunea pentru idei, libertatea de a le exprima și obligația de a le argumenta, emulația reciprocă, fără nicio umbră de invidie, interesul față de cultură, cu preferințe pentru filozofie și estetică, precum și examenul zilnic – susținut în fața celorlalți – cu ultimul poem încă palpitând și plin de ștersături.” (DOINAȘ, 1972, 112-113).

După absolvirea facultății și consacrarea literară certificată, Doinaș se izolează de viața literară și revine acasă, la Caporal Alexa, unde va fi profesor de română, apoi este detașat la Hălmagiu și Gurahonț. În această perioadă a „exilului interior” scrie piesa de teatru *Brutus și fiii săi* și face traduceri masive din literatura universală. În 1955 își dă demisia din învățământ și pleacă la București, la recomandarea lui Radu Stanca, ajutat de Ion Negoïtescu și Tudor Vianu.

Scrie cronici de spectacol, face stilizări de text. În 1957 este arestat și condamnat la un an închisoare pentru vina de „omisiune de denunț”. Revenit, încearcă să intre în viața literară, dar nu i se permite, astfel că după lungi eforturi de convingere a autorităților că nu reprezintă un pericol, debutează în 1964 cu *Cartea mareelor* în care strecoară și câteva texte aservite regimului. După 1989 este unul din semnatarii „scrisorii celor șapte”, alături de Octavian Paler, Mihail Șora, Geo Bogza, Alexandru Paleologu, Dan Hăulică și Andrei Pleșu. După Revoluția din 1989, Doinaș, la cei 67 de ani, este reabilitat și devine membru al Academiei Române și președinte de onoare al USR. Se implică în Grupul de Dialog Social și în Partidul Alianței Civice, alături de Ana Blandiana. V. Nemoianu observă: „Doinaș se numără printre puținii autori români care întruchipează o autentică și vitală continuitate istorică între 1938 sau 1947 și 1989 și 1991, o punte unificatoare”. (NEMOIANU, 2004, 13-14)

Omul care și-a venerat dascălii și creatorul de literatură pentru copii

Într-un interviu acordat lui Emil Șimăndan¹, în 2003, Doinaș mărturisește că-și venerează dascălii și își amintește în mod deosebit cum a învățat gramatica fără nici un efort, grație profesorului Inocențiu Langa. Prima școală pe care a urmat-o, cea din localitatea Caporal Alexa, jud. Arad, care îi și poartă de-acum numele, este evocată prin dascălul și preotul său, „pentru că baza oricărei formații intelectuale, civice, morale, trebuie pusă în anii școlii primare.” (ȘIMĂNDAN, 2003, 18). Utilizează o comparație patetică atunci când vorbește despre liceu ca despre o „grădină înflorită”. Analizează fiecare profesor, cu stilul său, grație căruia a învățat sau, dimpotrivă. Astfel, dacă profesorul de franceză Drăgulescu, era de o mare severitate, ceea ce poetul nu regretă absolut deloc, profesorul de germană nu-și făcea treaba. Motiv pentru care nu a putut învăța niciodată temeinic limba germană. Concluzia este că profesorii care l-au influențat cel mai mult au fost cei de română, referindu-se în mod special la Alecu Constantinescu, tatăl dramaturgului Paul Everac. De la el a primit primele noțiuni de analiză literară. Cu alt profesor, Mihai Păun, discuta despre literatura și poezia străină.

Cunoscând parcursul autobiografic al lui Ștefan Aug. Doinaș se naște o întrebare: de ce ar scrie un poet eliptic, de o eleganță aristocratică, povești pentru copii? În termenii lui Johan Huizinga orice joc este înainte de toate o acțiune liberă și eliberată de determinisme sociale, „jocul nu este viața <<obișnuită>> sau <<propriu-zisă>>, ci o ieșire din ea...”. (HUIZINGA, 2002, 46). În perioada în care scrie Doinaș discursul oficial al regimului comunist, mincinos și triumfalist, nu permite spunerea adevărului în față, astfel că se recurge adesea la metaexprimare, și, în genere, la ceea ce e mai puțin dubios: literatura pentru copii.

Doinaș publică volumele pentru copii prin anii '70 când deja trecuse prin închisoare, prin limitări, compromisuri, mai mult sau mai puțin acceptate. Nicolae Manolescu² remarcă la poeziile sale din această perioadă o „sporire a artificialului”, „îmbuibarea de artificii”, silnicia teribilă și

¹ Emil Șimăndan, *Întoarcerea acasă, Ștefan Augustin Doinaș în dialog cu Emil Șimăndan*, Editura Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2003.

² Nicolae Manolescu, *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, 2008.

nașterea unora din versurile cele mai rele, citându-l în aceste afirmații și pe Cornel Regman. Tensiunea impusă de un regim obstructiv a determinat, ca în cazul altor scriitori, o exigență a scrisului dusă spre extreme. Oricum, Doinaș nu este poetul care să facă paradă de viața sau de operele sale. Nu vorbește despre anul petrecut în închisoare decât pentru a spune o poveste, cea a lui Marcel Petrișor, care a fost bătut cu ranga să-și trădeze prietenii. De altfel, Alex Ștefănescu remarcă în *Istoria*³... sa faptul că în tabelul cronologic inclus în ediția BPT a operei poetice a lui Doinaș, acesta face trecerea de la anul 1957 la 1963 fără nicio explicație. Nu vorbește despre închisoare sau interdicția de a publica. Același lucru se poate constata și în interviurile pe care le dă cu diverse ocazii, că nu pozează în victimă, ci doar povestește, dacă este întrebă, cum s-a întâmplat.

Poveștile în versuri ale lui Ștefan Aug. Doinaș aparțin unuia dintre cele mai dificile genuri: poezia pentru copii. Profesioniștii condeiului au reușit să dea, adesea, fermecătoare creații pentru cei mici, nefiind specializați doar pe acest tip de literatură. Este cazul lui Tudor Arghezi, Gellu Naum, Nina Cassian, Marin Sorescu, Nichita Stănescu, Ana Blandiana și alții.

Cele trei povești: *Cismarul cel iscusit*, *Negustorul păcălit* și *Fetița cât un fus*, apărute sub titlul *Povești cum altele nu-s*, văd lumina tiparului în 1974 la Editura Ion Creangă. Peste doi ani, în 1976, la aceeași editură apare *Povestea celor zece frați*. Cu toată abordarea ludică, stilul lui Doinaș ca povestitor în versuri pentru copii rămâne unul îngrijit, apropiat de erudiție. Toată înșiruirea de întâmplări se realizează pe un fond de performanță stilistică. Dincolo de vers persistă imaginea unui povestitor blând și foarte înțelept, care știe cu cine are de-a face. Trecut prin proletcultism fără a-i fi alterat stilul, poetul dozează umorul cu înțelepciunea, candoarea cu dorința de fantastic, de evadare într-un spațiu al libertății prin scris, obținând un produs literar în afara normelor stabilite.

Povestea unui manuscris

Despre ultima poveste în versuri din primul volum, *Fetița cât un fus*, se știe că a fost scrisă pentru copiii doctorului Ilie Ardelean, Lavinica și Dan, care locuiau la Sebiș, județul Arad. Între 1948-1955, Știva, cum era numit poetul printre prieteni, se retrage la Hălmașiu și Gurahonț, două localități arădene din Munții Zarandului, din motivele cunoscute după dizolvarea Cercului Literar de la Sibiu. Aici va preda ca profesor de română, în zonă fiind și prietenul său apropiat, Ilie Ardelean, absolvent al Facultății de Medicină din Cluj, fost coleg de liceu cu Doinaș. Pasionat de literatură, Ilie îl însoțise de câteva ori pe Știva la reuniunile Cercului Literar de la Sibiu. Îi lega o mare prietenie, iar în perioada mai grea, Doinaș fusese găzduit în casa doctorului din Sebiș.

Povestea, aflată în manuscris, la Biblioteca Județeană „Alexandru D. Xenopol” din Arad, în colecția donată de fiica medicului Ardelean, este scrisă cu cerneală albastră, cu o grafie ordonată, pe file folosite la matematică. Titlul este însă diferit de cel publicat în 1974, aici se numește: *Fusulica pentru Dan și Lavinica dac-ascultă de mămică*. În 2016, povestea, care suferă unele modificări de versuri față de cea oficială, apare la editura Nigredo, cu ocazia Festivalului Zile și Seri de literatură „Doinaș”, ediția a II-a, 19-23 aprilie. Ilustrațiile policrome sunt realizate de Estera Nicula, iar concepția grafică și coperta, de Iosif Stroia, în condiții foarte atractive pentru micii lectori. La sfârșitul cărții apar fotocopyate două dintre dedicațiile semnate „Știva” pentru Any și Ilie, cu „iubire” sau „cu nesfârșită dragoste și prietenie”.

Diferențele dintre cele două texte se remarcă încă din debut. Dacă în manuscris timpul este indeterminat „Undeva, trăiau odată”, în volumul publicat în 1974 Doinaș modifică „Pe-un deal spân/ trăiau/ odată”, îmbogățind conținutul cu epitete. Se continuă în aceeași manieră stilistică: „o fetiță foarte mică/ de-nălțimea unui fus” – „o fetiță foarte mică/ cât un fus strălucitor” și exemplele pot continua. Caracterizarea fetei seamănă, prin înlănțuirea de comparații, cu cea a fetei de împărat eminesciene: „o fetiță ca-n poveste/ cum e floarea de învoaltă,/ cum e fusul de înaltă/ și ca trasă prin inel”. Un motiv specific basmului este și repetiția care sugerează mărimea fetei: „fata/fetița cât un fus”. Povestea este despre doi bătrâni care aveau o copilă foarte harnică și iubitoare, râvnită însă de o scorpie. Aceasta îi amenință cu moartea dacă nu i-o vor da pentru a o mărita cu fiul său.

³ Alex Ștefănescu, *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*, Editura Mașina de scris, , 2008.

Structura textului este cea a unui basm fantastic având ca subiect *fata cea cuminte*. Vrăjitoarea o supune la prima încercare cu scopul de a o pierde, dar fetei îi apare în cale o „mătușă țigăncușă” cu rol salvator. Astfel, reușește să aducă lâna oilor sub care stau ascunși lupii. Chemarea oilor combină formule diminutive, măsură scurtă, specifice limbajului popular: „Oi, oițe,/ miorițe,/ străngeți-vă/-ncrângurele, tundeți-vă/ singurele/ și dați lâna/ la stăpâna...” A doua încercare, de a mulge laptele unor vaci sub pielea cărora stau ascunse ursoaice feroase este îndeplinită cu succes datorită aceluiași personaj ajutător. A treia poruncă este cea mai grea : de a aduce sita pentru făină care se află la sora vrăjitoarei, o hârcă bătrână și mult mai rea decât sora ei. Același personaj salvator devine acum donator. Intervine, dar de această dată nu mai sunt suficiente sfaturile, ci sunt introduse obiectele magice : *piepten, gresie, slănină, smoală și mac*. Exact ca într-un basm popular, fata pleacă de acasă, răufăcătorul încearcă să-și înșele victima, însă victima învinge prin caracter. Blânda fată uită de frică să folosească obiectele și atunci intervine un alt personaj ajutător : coțofana „neagră-n pană”. Din acest moment, ca într-un crescendo, intră în scenă obiectele care-i devin ostile stăpânei, dar utile fetei. V.I. Propp, fondatorul naratologiei moderne, a făcut o cercetare pe un corpus de 32 de basme și a ajuns la concluzia că toate au o schemă basmică unitară. În cartea sa *Morfologia basmului* (PROPP,1970, 85-88) prezintă în detaliu procedeele prin care noi personaje sunt introduse în desfășurarea acțiunii. Aici intervine : *ușa, apoi coțofana* , un obiect și o ființă care trec de partea eroului, iar schema basmică după Propp este cea pe care o urmează și Doinaș : o situație inițială de echilibru care este periclitată de un element al răului, realizarea unei acțiuni reparatorii printr-o aventură eroică și restabilirea armoniei finale.

După toate încercările, pe măsură ce înfruntă obstacolele, „fata cât un fus” devine „mica fetișcană”, iar când se teme, redevine „fusulica”. În prima variantă, cea aflată la familia Ardelean, limbajul este presărat cu regionalisme din Ardeal împrumutate din limba maghiară, care sunt înlocuite în varianta tipărită. La chemarea vacilor fata spune : „Vaci , văcuțe,/ bărnăcuțe...”, cuvântul „bărnaci”, înseamnă „oacheș, negricios”, împrumutat din magh. „barnás”, în textul tipărit apare „Vaci, văcuțe,/ junincuțe...”. Finalul basmului diferă, de asemenea. În varianta originală se repetă caracterizarea fetei din incipit prin adăugarea unor versuri de o rară gingășie, asemănătoare unui descântec, presărate, din nou, cu regionalisme : „Mititica Fusulica/ zburdă toată ziulica/ și vrăjind întreaga casă/ se făcea tot mai frumoasă/ Cum e floarea de învoaltă,/ cum e fusul de înaltă/ și ca trasă prin inel,/ ea nu sta-ntr-un loc de fel:/ pe drumeag/ de om pribeag,/ pe coclaur/ plin de laur,/ pe câmpie/ cu scumpie/ ea muncea cu bucurie/ de s-a dus vestea poveste/ c-așa fată minunată,/ cu obraji de trandafiri/ nu mai este nicăiri...” În varianta tipărită finalul este scurtat, fata devine banală prin dorința de măritiș, se trece de la acțiune la dorința comună de a găsi băiatul promis de vrăjitoare, pe Degețel, în scopul nunții : „Scăldată toată de-o rază,/ bătrânică era trează : se gândea că e păcat/ să nu existe de fel/ un băiat/ zis Degețel./ Iar Fusulica visa,/ alături de maică-sa/ cu ochii plânși în batistă, că, poate, totuși există...” Așadar, se poate constata că textul tipărit în 1972 este mai sărac în semnificații și emoții decât cel rămas din manuscris.

Ironia mascată în limbaj esopic

În volumul *Povești cum altele nu-s*, ilustrații și copertă de Silviu Băiaș, motivele de inspirație sunt din folclorul gruzin, udmurt și azerbaidjan. Cartea apare în 1974 după ce în 1971 fusese înființat Consiliul Culturii și Educației Socialiste-CCES și se constată o înghețare și mai puternică a libertății de exprimare. În 1977 același consiliu va fi reorganizat. Tot în acest an sunt emise decizii pentru desființarea Comitetului de Stat pentru Presă și Tipărituri, se modifică Legea presei, se reorganizează Radioteleviziunea Română.⁴ Controlul partidului creștea concomitent cu cenzura ideologică a principalelor instituții de comunicare aflate sub controlul și îndrumarea directă a CCES. Aici se afla Festivalul național al educației și culturii socialiste „Cântarea României”. „Aici se aflau repertoriile teatrelor, orientarea ideologică și artistică a filmelor, planurile editoriale și producția de carte, precum și activitatea <<tuturor publicațiilor culturale, literar-artistică, pentru

⁴ http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/ghiveciul-propagandistic-comunist-iluzia-libertatii-soparlele-studentes

ca acestea să acționeze ca mijloace eficiente de promovare a filozofiei materialist dialectice și istorice a politicii Partidului Comunist Român>>>”⁵.

Povestea *Cismarul cel iscusit* poate face trimitere la „cârmaciul cel iscusit”, sintagmă folosită adesea în repertoriul patriotic al vremii. Morala poveștii este: „vreme bună, ori furtună, / fie iarnă, fie vară, / ei erau tot împreună.” În cea de-a doua poveste *Negustorul păcălit* apar repetitiv câteva versuri scrise între paranteze, urmate de puncte de suspensie, tocmai pentru a atrage atenția. Ele sunt, de fapt, reflecțiile dincolo de text: „(Căci așa era, odată,/ împărțită lumea toată:/ pe unii de prea mult bine,/ viața nu-i mai încăpea;/ alții nu-ncăpeau în ea/ de durere și rușine...)” sau: „(Căci așa era, odată,/ împărțită lumea toată:/ prostul se ținea deștept/ și, necunoscându-și rostul,/ se bătea cu pumnii-n piept;/ iar deșteptul/ lângă el,/ ne-ndrăznind să-și ceară dreptul,/ se făcea mic-mititel...)” sau : „(Căci așa era, odată,/ împărțită lumea toată:/ unii la miere/ și-avere,/ sorbind din toată putere,/ adunau fiere/ -n obraz ;/ alții, la grapă/ și sapă,/ n-aveau după ce bea apă,/ dar făceau haz/ de necaz...)”, ceea ce face și Doinaș aici.

Pe fondul acestui îngheț, în 1976 apare la editură și *Povestea celor zece frați*. Debutază cu o introducere tipică basmului, cu timp indeterminat, dar cu localizarea într-un spațiu al abundenței sugerat prin inversiuni și epitete: „mănoase câmpuri”, „păduri bătrâne”, „bogate stâne”. Cei zece frați sunt personaje himerice, deosebit de interesante, asemănătoare cu cele din basmul *Harap-Alb*, de Ion Creangă, dar mai complexe: „Întâiul, sub o foarte veche glugă, / avea doar o ureche clăpăugă, / atât de fină / c-auzea-n grădină / cum umblă-aroma florilor sprințara.” Al doilea este un fel de Ochilă, al treilea are capul de aramă ca Omul de tinichea din *Vrăjitorul din Oz*, omul fără inimă, al patrulea are Suflețel-de-vânt, un Gerilă, de fapt. Al cincilea rostește doar cuvântul „Mamă!” însă care repetat devine un adevărat blestem cosmic. Al șaselea este corespondentul lui Păsări-Lăți-Lungilă, are picioarele foarte lungi, al șaptelea, Somnorea, sau Somnorosul, unul din cei șapte pitici din Albă-ca-Zăpada, „avea o talpă lată / cât țara toată, / însă, ca răpus / de-o sfântă oboesală, dormea dus.” Al optulea Chip-de-Lună, al nouălea Vorbărețul, vorbește întruna, al zecelea are ochii mari de rouă, Lăcrimosul, și inundă totul când plânge. Ilustrațiile, realizate de același Silviu Băiaș, dau o dimensiune pantagruelică întâmplărilor. Activitățile acestor zece arătări sunt specifice țăranului care sapă, ară sau seamănă câmpul. Ei sunt poporul unei țări mănoase pe care însă o așteaptă năpasta. De fapt, aici se ascund cele zece provincii românești: Transilvania, Banat, Maramureș, Oltenia, Bucovina, Crișana, Dobrogea, Muntenia, Basarabia, Moldova. Într-o bună zi, întâiul aude cum vine primăvara, moment în care toți ceilalți nouă frați se pornesc pe muncă însă grăunțele semănate pe talpa „cât o țară” a fratelui Somnorea nu rodesc, singurul „plai/ parcă răpit din rai” era de la călcâi la degetul cel mare. Lucrează ei toată vara, iar spre toamnă același frate cu auzul fin simte tropot de herghelie. Vorbărețul, ironic precum Păcală, este contrazis de Suflețel-de-Vânt, care simte și el ceva. Pericolul vine dinspre Han-Tătar, care împreună cu oastea sa, își face planuri de distrugere a acestei țări. Tătarii sunt prezentați în opoziție cu arătările care stăpânesc pământurile pe care doresc ei să le cucerească. În timp ce adversarii „duceau la guri flămânde carnea crudă”, Vorbărețul desfășoară un plan de ospetie: „- Mărite Han-Tătar, ne-am înțeles,/ Întâi, veți poposi aici în șes,/ lângă hotar,/ în holde de nectar./ Apoi te vom pofti pe rând, agale,/ în sate sau la curți voievodale,/ cum va fi cheful Lăcomiei Tale.” Transpare o notă de romantică a dragostei de țară în genul: „Eu îmi apăr sărăcia și nevoile și neamul...”.

Acest text în versuri nu mai are structura unui basm decât prin indeterminarea timp-spațiu, personajele fantastice, însă asemănarea cu alte personaje din literatura universală îl transpune pe linia modernității. Ștefan Aug. Doinaș descoperă această *formulă strecurată* prin care introduce asemănări cu personajele cunoscute pentru a distrage atenția de la posibile interpretări ale unor aparent nevinovate versuri. Când Vorbărețul îi spune fratelui său cu picioare lungi să treacă peste „granițe” pentru a vedea de unde vine zgomotul care-i neliniștește pe toți, adaugă următoarele versuri: „Nu vă uitați în urma lui: s-a dus/ spre răsărit, că știe numai una/ pe care a-nvățat-o de la buna:/de-acolo iese Soarele și Luna.” Desigur, versurile nu sunt vinovate, ele sugerează un fenomen

⁵ ibidem

cosmic cunoscut, dar modul în care sunt alăturate cuvintele „graniță”, „răsărit”, apoi un vers strecurat: „Multe ciuperce crești, Doamne, pe gunoi!/ Nici el nu pare frate bun cu noi...” conduc la dublul sens sau la limbajul esopic atât de savurat de către inițiați în perioada în care a apărut cartea. Fără a avea o probă concretă, mesajul nu pare a fi întâmplător. Rafinarea limbajului esopic devine o urgență estetică. Autorii care doreau să transmită un mesaj găseau modalitatea cea mai puțin evidentă, de multe ori fabule traduse sau chiar folclor străin, cu precădere rusesc, așa cum face și Doinaș.

Concluzie

Masca ludicului îi permite să transmită mesajul cititorilor de vârste diferite, ceea ce face scrierea ca un filigran de sensuri. Scopul autorităților de cenzură era ca fiecare să devină propriul cenzor și cum subliniază Liliana Corobca în *Instituția cenzurii comuniste din România*: „Autocenzura constantă ducea la pierderea originalității, la plafonare, la dorința de a publica cu orice preț, ceea ce a contribuit în mare măsură la instrumentalizarea creatorilor, la transformarea lor în simpli pioni ai sofisticatului mecanism de partid. Dar oricât de oportunist ar fi fost un autor (și nu toți erau oportuniști!) în încercarea de a intra în grațiile cenzurii și ale partidului și de a ghici dincotro bate vântul, totuna nu reușea întotdeauna să se orienteze”(COROBKA, 2014, 16). Doinaș își rafinează scrisul într-atât încât nu poate fi bănuit de subversiune. În aceeași *Povestea celor zece frați*, are și alăturări de cuvinte consacrate în vocabularul adulților poetici: „Zarea e albastră,/ și jur/ că-n jur,/ cât ține țara noastră,/ e numai toamnă sfântă și măiastră!”, cuvântul „sfânt”, făcând excepție de la regulă.

Literatura pentru copii pe care o scrie Ștefan Aug. Doinaș este puțin cunoscută și nu îndeajuns apreciată. Dacă cele trei povești în versuri din volumul *Povești cum altele nu-s* reprezintă transpunerea din folclor străin, ultima, *Povestea celor zece frați*, este egală cu textele consacrate în domeniu. Desfășurarea acțiunii, încheierea prezentată ca un adevărat cataclism cosmic pus la cale de băștinașii țării fericite împotriva cotropitorilor, inserția limbajului esopic, topica și schema prozodică ușor de asimilat pentru micii lectori, îi conferă calitatea de text încadrabil în bibliografia literaturii pentru copii.

Corpus de opere

DOINAȘ, Ștefan, Aug. *Povești cum altele nu-s*, Editura Ion Creangă, București, 1972.

DOINAȘ, Ștefan, Aug. *Povestea celor zece frați*, Editura Ion Creangă, București, 1974.

Bibliografie

COROBKA, Liliana. *Instituția cenzurii comuniste în România, 1949-1977*, vol. I, Ediție, prefață și note de Liliana Corobca, Editura Ratio et Revelatio, Oradea, 2014.

DOBOȘ, Mihaela. *Tabloul unui destin – Ștefan Aug. Doinaș. O monografie*, Editura Adenium, Iași, 2013.

DOBOȘ, Ștefan, Aug. „Radu Stanca și spiritul baladesc”, în *Poezie și modă poetică*, Editura Eminescu, București, 1972.

HUIZINGA, Johan. *Homo ludens. Incercare de determinare a elementului ludic al culturii*. Traducere din olandeză de H. R. Radian, Cuvânt înainte de Gabriel Liiceanu, Editura Humanitas, București, 2002.

MANOLESCU, Nicolae. *Istoria critică a literaturii române. 5 secole de literatură*, Editura Paralela 45, 2008.

NEMOIANU, Virgil, *Surâsul abundenței. Cunoașterea lirică și modele ideologice* la Ștefan Aug. Doinaș, ediția a II-a, revăzută și adăugită, Fundația Culturală Secolul 21, București, 2004.

ȘIMĂNDAN, Emil. *Întoarcerea acasă, Ștefan Augustin Doinaș în dialog cu Emil Șimăndan*, Editura Fundației „Ioan Slavici”, Arad, 2003.

ȘTEFĂNESCU, Alex. *Istoria literaturii române contemporane 1941-2000*, Editura Mașina de scris, 2008.

PROPP, V. I.. *Morfologia basmului*, În românește de Radu Nicolau. Studiu introductiv și note de Radu Niculescu, Editura Univers, București, 1970.

Bibliografie online

http://www.history.ro/exclusiv_web/general/articol/ghiveciul-propagandistic-comunist-iluzia-libertatii-soparalele-studentes

